

РЕШЕНИЕ

№ 858

гр. София, 13.02.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 64 състав, в публично заседание на 15.11.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Калинка Илиева

при участието на секретаря Спасина Иванова и при участието на прокурора Яни Костов, като разгледа дело номер **8926** по описа за **2019** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Предявени са субективно съединени искиове с правно основание чл. 1, ал. 1 ЗОДОВ, във вр. с чл. 203 и сл. от АПК.

Ишците Р. К. А. и Т. Д. В. твърдят, че техният наследодател – съответно съпруг и баща, е бил осъден с влязла в сила присъда на лишаване от свобода. По време на изтърпване на наказанието претърпял мозъчен инсулт, както и е страдал от хронични нелечими заболявания. Твърди, че по време на престоя му в затворите в С. и Л. не е бил лекуван компетентно и ефикасно. Той е бил неадекватен, не е разпознавал близките си, не е можел да се ориентира къде е и защо е там; говорел е несвързани неща, т.е. бил е в състояние на невменяемост. Това му състояние е било известно и на ответника. Многократно са се опитвали да се свържат със затворническата администрация, но опитите им били отхвърляни. Същевременно, опитите да бъде лекуван също били отхвърляни. При престоя си в [населено място] отново претърпял два поредни мозъчни инсульта, в резултат на което е бил изпратен във ВМА, където починал на 26.11.2018 г.

Междувременно, с молба вх. № 119/2018 г., са поискали от СГП да бъде прекъснато изпълнението на наказанието, като на 15.3.2018 г. СГП е отказала, въз основа на отрицателно становище на ответника. С произнасянето по тази молба се твърди, че е осъществено престъпно бездействие от страна на ответника. Нещо повече, при изпадане в невменяемост е следвало да се развие производство по чл. 89 НК, което обаче не е било сторено. Ето защо претендират обезщетение за причинени им неимуществени вреди, настъпили от смъртта на техния общ наследодател.

Ответникът ГД „Изпълнение на наказанията“ оспорва исковете. Твърди, че на основание чл. 6, ал. 1 ЗОДОВ исковете са недопустими. Не са налице предпоставките на чл.1, ал. 1 ЗОДОВ за основателността им.

В писмените бележки твърди, че не се установява твърдяното от ищците незаконосъобразно бездействие. Ответникът единствено изпълнява присъдата, поради което не може да му се търси отговорност за постановяването ѝ, задържането и привеждането за изпълнение. Не са налице нарушения на затворническата администрация.

С разпореждане № 7304/2.10.2019 г. са дадени указания на ищците по редовността на исковата молба.

С молби от 15.10.2019 г. и от 18.11.2019 г. ищците са посочили, че искат обезщетение за осъществено бездействие от страна на затворническата администрация, в рамките на 1-г. период, при констатирана невменяемост на наследодателя им Д. А.. Техният наследодател е изпаднал в невменяемост още в Република К.. Твърдят, че началникът на С. централен затвор не е взел никакво отношение по докладната от 10.11.2018 г. на мл.инспектор Д. Ж. от Затворническото общежитие в К.. Началникът на затвора не се е съобразил и с медицинското становище от 18.9.2018 г., нито с адресираната до него молба от трима лекари от 11.3.2018 г., нито с приложени епикризи № 409/2018 г. и № 274/20.7.2018 г.

Ищцата Р. К. А., видно от удостоверението за наследници, издадено на 21.1.2020 г., е починала на 14.1.2020 г. и е оставила за наследници другата ищца – Т. Д. В. и И. Д. А.. С определение, постановено в открито съдебно заседание от 25.2.2020 г. производството по делото е прекратено спрямо починалата ищца и като ищец е конституиран И. Д. А.. Другата наследница – Т. В. е прието, че следва да встъпи и в правата на починалата си майка, съобразно наследствения ѝ дял.

С определението си от 6.12.2019 г. съдът е приел, предвид исковата молба и уточнението, че е редовна, а исковете – допустими. Произнесъл се е по възражението на ответника за недопустимост на исковете.

Съдът, като взе предвид така изложеното, както и представените доказателства, намира за установно следното:

Ищците са наследници /дъщеря и син/ на Д. И. А., починал на 26.11.2018 г., видно от удостоверение за наследници от 5.12.2018 г., издадено от [населено място]. Негов наследник е и първоначалната ищца – починалата негова съпруга- Р. К. А..

Видно от постановление на СРП от 10.1.2018 г. е констатирано, че Д. А. е бил задържан, в изпълнение на европейска заповед за арест, в Република К., на 8.11.2017 г. и е предаден на българските власти на 8.12.2017 г. за изтърпяване на наказание по НОХД 16317/2007 г. на СРС, НО ,6 с-в, по която е определено общо наказание лишаване от свобода от три години при общ режим. Като начало за изтърпяване, видно от постановление на СРП от 10.1.2018 г. е прието, че следва да се зачете 8.11.2017 г.

На 13.12.2017 г. е изготвено заключение от психиатрично изследване, от което се установява, че А. при проведеното интервю, не е демонстрирал психопатологични проблеми, без прояви на налудности. Изразява се със забавен темп. Констатирано е наличие на чувствителност по отношение на здравословни проблеми – негови и на съпругата му.

Д. А. е постъпил от Затвора С. в ЗО К. на 21.12.2017 г. Имал е поставена диагноза мозъчен инсулт и артериална хипертония. Не е представял медицински документи за

това.

Видно от докладната на м.ф. А. Й. от ЗО „К.“, при постъпването там е констатирано, че Д. А. е дезориентиран за време, място и самоличност; изразявал емоционална нестабилност. След многократните му ежедневни посещения в медицинския кабинет, м.ф. е провела разговори с ищцата Т., с което тя е информирана за състоянието му. Назначен бил „социален асистент“. А. е консултиран и с невролог. Състоянието му се влошавало ежедневно, въпреки полаганите грижи, поради което се наложила и хоспитализация. Близките му не са го посетили във ВМА С.; не са се интересували от него.

В този смисъл е и докладната от 29.12.2017 г. на инспектор Д. Х., ИСДВР, видно от която се установява, че Д. А. е във видимо недобро здравословно състояние и то е продължавало да се влошава. Изпратен е в МЦ за преглед.

Представени са преписи от амбулаторни журнали, видно от които се установяват извършените прегледи на А.. Представен е неговия здравен картон, документ удостоверяващ направени изследвания.

На 5.1.2018 г. началникът на Затвора С. е разпоредил да бъде приведен за лечение в ПО-СБАЛЛС при Затвора Л., на основание чл. 62, ал. 1, т. 2 ЗИНЗС. Издадена е заповед на посоченото основание. Видно от медицинска справка от същата дата от директора на МЦ към Затвора С. до ГД „ИН“, касаеща Д. А., се сочи, че е имал неадекватно поведение, неориентиран, самоизолира се от останалите. По негови думи – чувствал се объркан, напрегнат и подтиснат. Споделя за преживян мозъчен инсулт, без да предствя документи. Изявява желание да се лекува в психиатричното отделение към Затвора Л..

На 10.1.2018 г., по изпълнителната преписка на СРП е получена молба от адв. М. Т., представител на Д. А. с искане за прекъсване изтърпяване на наказанието поради влошено здравословно състояние – мозъчен инсулт, прекаран преди задържането. Молбата е препратена по компетентност на СГП. В молбата от 10.1.2018 г. се твърди, че А. е задържан непосредствено след претърпян мозъчен инсулт; не са полагани медицински грижи от задържането му; не са осигурени необходимите лекарства и рехабилитация.

Представено е мнение за прекъсване, с нечетлив подпис, от 1.3.2018 г. Представен е доклад относно прилагане на чл. 447, т. 3 НПК, изготвен от ИСДВР С.А., поради това, че А. е във видимо влошено здравословно състояние.

Видно от медицинска справка от 1.2.2018 г. на началник „Психиатрично отделение“ на СБАЛЛС – Л., е констатирано, че водещото заболяване е не психично страдание, а неврологично, поради което пациентът е бил насочен за лечение към МЦ на Затвора С..

Издадена е епикриза от това отделение, видно от която се установява, че А. е престоял за лечение там за периода 12-30.1.2018 г. с диагноза „разстройство на адаптацията“; „състояние след прекаран мозъчен инсулт“. В графа „соматичен статус“ е отбелязано, че е в добро общо състояние. Кожа и видими лигавици- бледи, с нездрав цвят. Не са установени отклонения на вътрешни органи и системи при изследване с физикални методи. Неврологичен статус – установена е моторна афазия; отклонение на езика вдясно и изкривяване на устния ъгъл отново вдясно. Психичен статус – спокоен, слабо контактен, неинформативен. Бавни реакции, неадекватни. Мисловен процес – забавен, липсва асоциативен поток. Емоционално беден. Волево – силно намалена спонтанна активност. Памет и интелект – снижени по органичен тип. Проведено е лечение.

Изписан е с препоръка за консулт с невролог.

Видно от епикриза, издадена от С. на лишени от свобода, Д. А. е постъпил там на 14.2.2018 г. и изписан на 2.2018 г., подаден на конвой на 20.2.2018 г. Касае се за болен с трудно осъществим контакт, на моменти объркан, брадпсихичен. Съобщава, че е прекарал преди една година инсулт и е лежал в болница; не представя документи. Заема активно положение в леглото, леко объркан. При прегледа е установена латентна пареза вдясно. Консултиран с невролог с препоръка за терапия и диспансеризация от лекаря на затвора.

Издадено е постановление на 12.3.2018 г. от прокурор към СГП, с което е отказано прекъсване изпълнението на наказанието. Постановлението е мотивирано с постъпила справка от Затвора С. и становище на ЛКК при СБАЛЛС № 125/27.2.2018 г., според която е налице диагноза разстройство в адаптацията след прекаран мозъчен инсулт. Артериална хипертония. Становището е, че не се налага прекъсване на наказанието, тъй като не се налага извеждане във външно лечебно заведение. Диспансеризиран е в МЦ на Затвора и може да се лекува там. Налице е опасност да се отклони от изтърпяване на наложеното му наказание.

Видно от епикриза, издадена от С. на лишени от свобода, Д. А. е постъпил там на 12.7.2018 г. и изписан на 20.7.2018 г. Посочено е, че се касае се за болен с трудно осъществим контакт, на моменти объркан, брадпсихичен. Съобщава, че е прекарал преди една година инсулт и е лежал в болница; не представя документи. Заема активно положение в леглото, леко объркан. При прегледа е установена латентна пареза вдясно. Консултиран с невролог с препоръка за терапия и диспансеризация от лекаря на затвора.

Видно от епикриза, издадена от С. на лишени от свобода, Д. А. е постъпил там на 11.11.2018 г. и изписан на 13.11.2018 г. В епикризата е посочено, че не може да се снесе щателна анамнеза, доколкото той е бил дезориентиран и не отговаря на поставените въпроси. Увредено общо състояние. Трудно подвижен, нарушена координация. Неадекватен и дезориентиран, брадпсихичен, с трудно осъществим вербален контакт. Касае се за болен, преживял исхемичен мозъчен инсулт, изведен по спешност на 12.11.2018 г. за ВМА с последваща хоспитализация в интензивно отделение.

Видно от становището на ЛКК при СБАЛЛС С., наследодателят на ищците е пролежавал във вътрешно отделение по повод високостепенна артериална хипертония, нелекувана системно и прекаран през 2017 г. мозъчен инсулт, с изразена постинсултна енцефалопатия.

Видно от докладна записка от 13.9.2019 г. Д. А. е провел 7 бр. свиждания; получавал е цигари, хранителни продукти, дрехи и техника.

Видно от докладна записка от 10.11.2018 г. до началника на Затвора ЗО К., се установява, че по време на вечерна проверка е констатирано, че Д. А. е в неадекватно състояние и трудно подвижен. По разпореждане на началника на ЗО той е конвоиран до болницата за преглед и лечение.

Постъпил е за такова в Клиника „Интензивна терапия“ на МБАЛ С., ВМА с диагноза „епилептичен статус grand mal“ /конвулсивни припадъци/, починал на 26.11.2018 г., артериална хипертония 3 к.ст., десностранна плевропневмония. Сепсис. Септичен шок. Пориорганна недостатъчност /сърдечно-съдова, дихателна, бъбречна/. М..оток. Малкомозъчно вклиняване. Проведено е интензивно лечение. Медицинската документация е подписвана от неговата съпруга. Представена е цялата документация

за проведеното там лечение.

Представена е съдебно-медицинска експертиза на труп. В нея е удостоверено, че е установен мозъчен инсулт в басейна на средномозъчна артерия. Оток на мозъка и белия дроб. Двустранна бронхопневмония. Стеатоза на черния дроб. Хипертрофия на сърцето. Коронаросклероза. Генерализирана атеросклероза. Като причина за смъртта е посочена „исхемичния мозъчен инсулт“ в дясната голямомозъчна хемисфера, довел до вътречерепно налягане и вклиняване на малкомозъчните полукълба в големия тилен отвор и потискане на жизненоважни центрове – дишане и сърдечна дейност. По трупа не са открити травматични увреждания. Не са установени алкохол или други упойващи или наркотични вещества.

Разпитан св. И. И. В. – съпруг на ищцата Т. В.. От показанията му се установява, че преди да задържат А., той е живеел в К., където е бил на апарат за дишане и на хапчета. Когато го настанили в затвора е бил много зле. След задържането е прекарал инсулт. Бил много зле. Започнал да забравя. Били са много близки – ищцата и нейния баща, както и цялото семейство. Много трудно ищцата понесла смъртта на баща си, притеснявала се и за майка си. В Л. е бил настанен в лудница, което е било недопустимо.

В съдебно заседание от 30.11.2020 г. е разпитан св. К. В. В., от показанията на който се установява, че през процесния период е бил лекар в болницата при Затвора-С., специалност „хирург“. За лицето Д. А. не си спомня доколкото е лекувал болни, които са били за лечение в хирургично отделение. Болните във вътрешно отделение се лекуват от лекари, които работят там. Няма неврохирург, защото длъжностите били съкратени. Имало лекари със специалност вътрешни болести, педиатрия, обща медицина и фибро гастроскопия. Никой от лекувалите се не си спомня за периода ноември 2018 г. Въз основа на заповед по Закона за изпълнение на наказанията на лишените от свобода и Наредбата лекарите в местата за лишени от свобода от цяла България, когато не могат да се справят с дадено заболяване, имат право да консултират пациентите със специалисти по определено заболяване. При случай на неврологично заболяване лечението се извършва във външно заведение, поставя се диагноза, извършват се изследвания, лечение, преминава се остър период и когато пациентът е изписан, се изпраща в болницата при затвора за продължаващо изследване и консултация със специалисти от болниците в С. област и евентуално предлагат на прокурор или съдия прекъсване на наказанието по здравословни причини. Такава Комисия съществува. Със заповед на директора се назначават лекари, които дават дежурства и са на разположение в тъмния период от денонощието, когато в затвора има само фелдшер. Дежурният фелдшер е преценил, че трябва да викне предоставения на разположение лекар, за да прецени той какво е било увреждането в момента. Свидетелят е извикан, пусната е бланка с цел да се заплати извънредния му труд, отивайки в затвора се отбелязва час, време и за какво идва. Като лекар, преглежда болния – слушалка, апарат за кръвно, Е., с очите и ръцете и слуша дали реагира, палпиран ли е коремът, движат ли се крайниците, опитва се да разговаря с тях, гледа какво е поведението им в леглото, кара ги да се движат, да изплезят език. Извършвайки тези прегледи, запознавайки се със здравната документация и историята на заболяването на пациента, е поставил диагнозата диференциално съдово-мозъчно увреждане в остър стадий. Кога е настъпило не може да каже – преди 5 или 10 минути, половин час. Пациентът е изведен с медицински фелдшер, пуснати са документи за извеждането му с отбелязване на час и защо и къде се извежда. Има и

попълнен документ от свидетеля защо иска да бъде изведен, къде и защо. Извежда го медицинският фелдшер, а лекарят остава, за да го замества, защото в затвора се карат арестанти, следствени и задържани по улиците, които имат увреждания и трябва да се лекуват по някакъв начин. Фелдшерът се насочва към най-близката болница, в случая 5-та градска, най-вероятно не е имало дежурен на скенера и е препратен към ВМА, където е направен Я. скенер, с което може да се докаже евентуалното увреждане. Те са били дежурни и са приели пациента с увреждане на периферията на мозъка. Това потвърждава диагнозата и потвърждава, че пациентът не може да бъде лекуван в условията, в които е бил и остава в интензивно отделение на ВМА, където е приложено лечение, отразено в епикризата. Няма спомен дали го е преглеждал. Свидетелят консултира само болни с хирургични заболявания. Когато има спешен случай в затвора лекар с висше образование трябва да отиде и да прецени здравословното състояние, фелдшерът изпълнява само поставеното лечение, назначено от лекар. Той е изпълнител. Не може да постави диагноза. Пациентите в болницата при затвора С., за които няма специалисти, се извеждат във външни здравни заведения.

По делото е изготвено заключение по съдебно-психиатрична експертиза, от което се установява, че Д. А. е страдал от артериална хипертония. Състояние след мозъчен инсулт. Дементен синдром. Последният се характеризира с интелектуално-паметови смущения, нарушена ориентация, при което не е бил годен да разбира свойството и значението на постъпките си в периода 21.12.2017 г. – 26.11.2018 г.

Изготвена е комплексна съдебно-медицинска експертиза от д-р Г. О. – специалист невролог, д-р П. С. П. – неврохирург и д-р Д. М. – кардиолог. От заключението ѝ се установява, че няма съществени пропуски при лечението на Д. А. и не са били налице предпоставки, които да ускорят неговия до летален край. Тежката хипертонична криза с последващ инсулт и епилептичен статус са последица от непровеждано системно лечение на основните заболявания и давностни увреждания.

Видно от заключението по СМЕ изписаната терапия е съответна и адекватна на поставената диагноза; тя е за поддържащо лечение. Следва да се отбележи, че видно от заключенията по двете експертизи, е констатирана деменция, получена в следствие констатирани заболявания, като деменцията е хронично прогресиращо състояние, не се лекува в болница и завършва до разпад на личността в краен стадий.

Същевременно, заключението по тройната СМЕ сочи, че тези пациенти се нуждаят от обгрижване на битово ниво и добри социални контакти, което се осъществява от близките и от специализирани домове за дементно болни. Мозъчният инсулт е изисквал добри битови условия, периодично неврологично проследяване и системно лечение, което не би могло да се осъществи в затвора. В т. 5 от заключението се сочи, че е било необходимо за починалия да се организира планова хоспитализация в неврологично отделение за консултация, изследвания и прилагане на по-съвременно лечение.

В т. 6 от заключението се сочи, че пациентът е приемал поддържаща терапия

като всеки един пациент. Рязкото му влошаване с епилептичен припадък най-вероятно се дължи на нередовен прием на основната терапия. Провежданото лечение е съответно на поставената диагноза, но в условията на арест не биха могли да се осъществяват стандартите на добра медицинска практика за лечение на исхемичен мозъчен инсулт.

Изготвено е заключение по съдебно-почеркова експертиза, даваща заключение относно авторството на подписите под медицинската документация.

Пред СРП е образувано на 26.11.2018 г. досъдебно производство за склоняване или подпомагане към самоубийство на Д. А. производството е приключило с постановление от 31.1.2020 г. за прекратяването му.

Предвид така установеното от събраните по делото доказателства, настоящият състав на АССГ намира следното от правна страна:

Съгласно чл.7 от Конституцията на РБ държавата отговаря за вреди, причинени от незаконни актове или действия на нейни органи и длъжностни лица.

Законът за отговорността на държавата и общините за вреди /ЗОДОВ/, в чл. 1.ал.1 от ЗОДОВ предвижда, че държавата и общините отговарят за вредите, причинени на граждани и юридически лица от незаконосъобразни актове, действия или бездействия на техни органи и длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност.

Съгласно чл. 4 от ЗОДОВ длъжимото обезщетение е за всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането. Отговорността е обективна и не е обвързана от наличието или липсата на вина у длъжностното лице, пряк причинител на вредите.

Елемент от фактическия състав на отговорността на държавата е установяване незаконосъобразността на акта, действието или бездействието на държавния орган - т. е. ако изобщо не са регламентирани в закона, или ако противоречат на материално правни и процесуални норми.

В тежест на ищеца е да установи наличието на кумулативно изискуемите предпоставки по чл. 1, ал. 1 от ЗОДОВ - незаконосъобразен акт, отменен по съответен ред, действие или бездействие на административен орган по повод изпълнение на административна дейност, настъпила вреда, причинна връзка между отменения акт, действие или бездействие и вредата.

Съгласно тълкувателно решение № 3 от 22.04.2005 г. по т.гр. дело № 3/2004 г. на ОСГК на ВКС обезщетение за вреди от незаконни административни актове, може да се иска след тяхната отмяна с решение на съда, като унищожаване, а при нищожните - с констатиране на нищожността в самия процес по обезщетяване на вредите. Когато вредите произтичат от фактически действия или бездействия на администрацията, обезщетението за тях може да се иска след признаването им за незаконни, което се установява в производството по обезщетяването. В първия случай вземането за обезщетение за вреди става изискуемо от момента на влизане в сила на решението, с което се отменя незаконния административен акт. В случай, че вредите произтичат от нищожен акт - от момента на неговото издаване.

Правото на обезщетение възниква от момента на увреждането, което е в резултат от действие на акт, противоречащ на закона. Активната процесуална легитимация, отнасяща се до упражняване на възникналото вече субективно право, за разлика от самото субективно право възниква от момента на отмяната на административния акт като незаконосъобразен -член 204, ал. 1 от АПК, който сочи, че искът може да се предяви след отмяната на административния акт по съответния ред, регламентира само активната процесуална, но не и материалноправна легитимация.

По отношение на първата от кумулативно необходимите предпоставки за основателността на иска, съобразно наведените в исковата молба и уточнението ѝ основания, а именно

1. наличие на твърдяното от ищците бездействие от страна на служители на ответника във връзка с лечението на ищеца;
2. непредприемане на съответни действия предвид наличието на състояние на невменяемост;
3. бездействие от страна на служители на ответника във връзка с производство по молба за прекъсване изтърпяване на наказанието.

Както бе установено от доказателствата по делото, наследодателят на ищците е бил предаден за изпълнение на наложеното му наказание „лишаване от свобода“ на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“, считано от 8.12.2017 г. Още при постъпването си той е съобщавал, че е прекарал инсулт. Към момента на предаването си обаче, видно от психологичното заболяване, е бил в сравнително добро общо психично състояние. При постъпването си в ЗО К., на 21.12.2017 г. е констатирано, че А. е страдал от артериална хипертония. Това е констатирано и при прегледа на 29.12.2017 г. Не е приемал системно медикаменти. При периодичните си прегледи /общо 12 на брой/ не се установява наличие на нов прекаран инсулт, а е отбелязвано „състояние след инсулт“. Инсулт е установен единствено при постъпването му във ВМА и такъв е отбелязан като причина за неговата смърт.

Установи се, че още при постъпването на А. за изпълнение на наложеното наказание е проведено психологично изследване. В ЗО Каичене наследодателят на ищците е имал възможност за ежедневни консултации с фелдшера, който е и предприел действия във връзка с лечението му, както и за назначаване на „социален асистент“. А. е консултиран и с невролог. Същевременно, състоянието му се влошавало ежедневно, въпреки полагащите грижи, поради което се наложила и хоспитализация. В този смисъл е и докладната от 29.12.2017 г. на инспектор Д. Х., ИСДВР, видно от която се установява, че Д. А. е във видимо недобро здравословно състояние и то е продължавало да се влошава. Изпратен е в МЦ за преглед. На 5.1.2018 г. е разпоредено лечение в МЦ към Затвора Л., а на 10.1.2018 г. е настанен там. Впоследствие е бил хоспитализиран още два пъти. През останалото време А. е имал възможност за консултация в медицинския център на затвора /така представените копия от журнала/, като е проследявано артериалното налягане и сърдечната дейност,

изписвана е терапия. Видно от заключението по СМЕ изписаната терапия е съответна и адекватна на поставената диагноза; тя е за поддържащо лечение. Като крайно заключение се сочи, че провежданото лечение е съответно на поставената диагноза; няма съществени пропуски в лечението на А..

Както се установи по-горе, още при постъпването на А. в системата на затворите, са предприемани своевременни и адекватни мерки във връзка с осигуряване на неговото лечение. След диагностициране и предписване на терапия, се установи, че са предприети действия по предлагане за прекъсване изпълнение на наказанието – така установеното по-горе от представения документ - мнение за прекъсване, с нечетлив подпис, от 1.3.2018 г., както и от доклад относно прилагане на чл. 447, т. 3 НПК, изготвен от ИСДВР С.А., в който се сочи, че А. е във видимо влошено здравословно състояние. В този смисъл, са неоснователни твърденията на ищците, че не са предприети действия от затворническата администрация в тази насока.

Същевременно, такова прекъсване е отказано, видно от установеното от постановлението на СГП от 12.3.2018 г., като не се установява постановлението да е било оспорено, предвид отбелязването, че подлежи на оспорване, както и предвид това, че е връчено на 19.3.2018 г.

Независимо от това, следва да се отбележи, че след постановяване на това постановление, здравословното състояние на А. е продължавало да се влошава. В този смисъл епикризата от м. юли 2018 г., както и от м. ноември 2018 г. Същевременно, се установява, видно от заключението по СМЕ и СПЕ, както и от писмените доказателства, че още при постъпване на лишения от свобода са констатирани заболявания, вкл. и е констатирана деменция, получена вследствие тези заболявания, като деменцията е хронично прогресиращо състояние, не се лекува в болница и завършва до разпад на личността в краен стадий. Сочи се, че тези пациенти се нуждаят от обгрижване на битово ниво и добри социални контакти, което се осъществява от близките и от специализирани домове за дементно болни. Мозъчният инсулт е изисквал добри битови условия, периодично неврологично проследяване и системно лечение, което не би могло да се осъществи в затвора. Сочи се, че е било необходимо за починалия да се организира планова хоспитализация в неврологично отделение за консултация, изследвания и прилагане на по-съвременно лечение. Тежката хипертонична криза с последващ инсулт и епилептичен статус са логичен резултат от непровеждане на системно лечение на основните заболявания и давностни увреждания.

Посочената необходимост от адекватно лечение, обгрижване на лишения от свобода, които не е могло да се осъществят в системата на затворите от една страна, а от друга – постепенното влошаване на състоянието му, водят до извода, че съответните компетентни служители на ответника е следвало да предприемат последващи действия, в изпълнение на правомощията си по чл. 448, ал. 2, вр. чл. 447, ал. 1, т. 3 НПК. На следващо място, действително се установява, че на А. е осигуряван достъп до медицинска помощ, но той не е бил

ефективен. Видно от заключението по тройната СМЕ следва да се направи извод, че ако биха били предприети посочените там действия по лечение на болния – неврологично диагностициране, съвременна терапия и системно лечение, последващо проследяване и впоследствие – осигуряване на добри битови и социални условия, не би се стигнало до този неблагоприятен изход.

На следващо място, действително се установява, видно от заключението по СПЕ, че по отношение на А. са били налице предпоставки, от които би могло да се направи извод, че за периода, в който е престоял в затвора, е бил невменяем и оттам – да са налице предпоставките на чл. 89 НК да се поиска от съда да постанови предаване на близките напр. /б“а“ на чл. 89 НК/. В случая обаче следва да се има предвид това, че съгласно чл. 427, ал. 1 НПК *предложение за прилагане на принудителни медицински мерки по чл. 89 и следващите от Наказателния кодекс прави прокурор в районна прокуратура, а в случаите на прекъсване на изпълнението на наказанието лишаване от свобода или пробация - окръжният прокурор*. Следователно, непредприемането на мерки по прилагане на чл. 89 НК не би могло да се приеме, че се дължи на незаконосъобразно бездействие от страна служители на ответника.

Ето защо съдът намира, че въз основа на събраните по делото доказателства следва да се направи извод, че бездействието на служители на ответника също стои в пряка причинна връзка, наред с останалите причини, за настъпване на смъртта на наследодателя на ищците, които се установиха. В случая следва да се съобрази това, че заболяването вече е съществувало към датата на постъпване в системата на затворите. Ето защо следва да се приеме наличие на незаконосъобразно поведение от страна на служители на ответника във връзка с адекватното лечение на наследодателя на ищците. Но настъпването на тази смърт не би могло да се приеме, че е единствена последица от това бездействие. Във веригата от причинни връзки следва да се отчете това, че А. още при постъпване в системата на затворите е бил болен; болестта постапанно е прогресирала, вкл. и състоянието му на деменция, което е било необратимо. Следва да се отчете и това, че не са предприемани от самите близки на пострадалия, както и от самия пострадал на адекватни действия, с които да се използват предоставените правни възможности по прекъсване изпълнението на наказанието, както и мярката по чл. 89, б. „а“ НК, която видно от заключението по тройната СМЕ, би била адекватна мярка.

По отношение на неимуществени вреди.

В процесния случай следва да се направи извод, въз основа на събраните доказателства /така показанията на свидетеля В. – съпруг на ищцата В. в частта, която съдът намира, че следва да се кредитира/, че съпругата му Т., както и нейните майка и баща са били в много близки отношения. Т. поддържала връзка с разни хора в затвора, във връзка с престоя на баща си там. Това се потвърждава и от м.ф. на ЗО К.. Много тежко приела тя, както и нейната майка, смъртта на Д. А.. Т. се притеснявала и за майка си, която останала сама след

смъртта на съпруга си, с онкологично заболяване. Последната не ядяла, не спяла, била в постоянна тревожност. Майката А. била болна от рак, но получила и супер стрес от задържането на А.. Трябвало да продължи лечението си в България, където е починала /на 14.1.2020 г./, видно и от установеното по делото, скоро след смъртта на съпруга си.

Ето защо съдът намира, че е налице и последната от предпоставките за основателността на иска – претърпени неимуществени вреди, поради което следва да се присъди обезщетение за тях.

По отношение на размера на обезщетението.

На основание чл. 52 ЗЗД следва да се определи по справедливост. С т. II от ППВС № 4/23.12.1968 г. е застъпено становището, че понятието справедливост не е абстрактно понятие. То е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид от съда при определяне на размера на обезщетението. Тези конкретни обстоятелства следва да се преценени адекватно и в тяхната съвкупност, в мотивирано изложение за оценка на приноса им спрямо съдържанието на увреждането.

В т. II на ППВС № 4/1968 г. са дадени задължителни указания по приложението на чл. 52 ЗЗД и критериите, които следва да бъдат съблюдавани и преценявани от съдилищата при определяне на обезщетенията за неимуществени вреди от деликт. Като примерни критерии, релевантни за размера на обезщетението в случай на причинена смърт са възрастта на увредения, действителните отношения между него и лицето, което търси обезщетение и обстоятелствата, при които е настъпила смъртта. Прието е, че извън общите критерии, преценката на обективно съществуващите обстоятелства, които са релевантни за размера на обезщетението и формират съдържанието на понятието „справедливост“ по смисъла на чл. 52 ЗЗД е конкретна и зависи от спецификите на разглеждания правен спор.

В т. III на ППВС № 4/1961 г. ВС е приел, че обезщетение за неимуществени вреди възмездява най-близките на пострадалия в случай на неговата смърт, като предмет на установяване са действителните им лични отношения. Прието е също, че отчуждение или взаимна привързаност може да е налице, както в ранна, така и при по-късна възраст. Възрастта, както на пострадалия, така и на низходящите му не съставлява самостоятелен критерий за съдържанието на връзката между тях. Връзката родител-дете няма само едно измерение и най-силна проява има при низходящи в детска възраст. Моралната подкрепа, приятелството, емоционалната близост и пр. могат да обогатят тази връзка и след израстването на децата.

При причиняването на смърт от значение са и възрастта на увредения, общественото му положение, отношенията между пострадалия и близкия, който търси обезщетение за неимуществени вреди. От значение са и редица друго обстоятелства, които съдът е длъжен да обсъди и въз основа на оценката им да заключи какъв размер обезщетение по справедливост да присъди за

неимуществени вреди.

В ППВС №17/63 г. т.7 е указано, че обезщетението за вреди от непозволено увреждане се намалява, ако и самият пострадал е допринесъл за тяхното настъпване. В случая е от значение наличието на причинна връзка между поведението на пострадалия и настъпилия вредоносен резултат, а не и на вина. Обезщетението за неимуществени вреди, определено според указаното в ППВС №4/68 г. след обсъждане на обстоятелствата на конкретния случай, се намалява съответно на приноса на пострадалия, с отчитане на размера на съпричиняването. В този смисъл е и впоследствие приетия чл. 5, ал. 2 ЗОДОВ.

Във всички случаи на приложение на [чл. 52 ЗЗД](#), база при определяне на паричното обезщетение за причинени неимуществени вреди са стандартът на живот в страната и средностатистическите показатели за доходи по време на възникване на увреждането.

При съобразяване на изложените по-горе критерии при определяне на размера на обезщетението, както и предвид събраните по делото доказателства, следва да се има предвид установеното от свидетеля В. за близките лични семейни отношения в семейство А.. Следва да се има предвид и грижите, които съпругата на свидетеля е полагала по време на изтърпяване наказанието на баща ѝ. Следва да се има предвид и това, че нейната майка – починалата ищца А. също е била близо до съпруга си.

От друга, следва да се има предвид възрастта на починалия към датата на смъртта – 60 г., възрастта на неговата съпруга – също към датата на смъртта на 60 г. Следва да се отчете, че дъщерята вече е омъжена, не е в едно домакинство с баща си и не са живеели заедно, не е съществувала такава зависимост, както при непълнолетно дете напр. Най-тежки биха били вредите за малолетното дете на починалия и следователно – психичната травма не би била до такава степен дълбока и непоправима, както при непълнолетно дете.

Ето защо и при определяне размера на обезщетението на двете първоначални ищци, следва да се отчетат тези две групи обстоятелства, като превес взема втората група. Следва да се съобрази и изложеното по-горе относно това, че поведението на служителите на ответника не е единственото такова, което да стои в пряка причинна връзка с настъпването на смъртта.

Предвид изложеното и при определяне размера на обезщетението на Р. А. съдът намира, че справедливият му размер следва да е 10 000 лв. Доколкото ищцата е починала, правото ѝ на обезщетение се наследява от другата ищца – Т. В. и от ищеца И. Д. А., поравно, поради което следва да им се присъди обезщетение от по 5000 лв.

При определяне размерът на обезщетението на Т. Д. В. съдът намира, че справедливият му размер също следва да се определи в размер на 10 000 лв., които следва да ѝ се присъдят. Исковете до пълните предявени размери от по 150 000 лв. следва да се отхвърлят.

По отношение на претенцията за лихва за забава. Такава следва да се присъди от момента на увреждането – в случая настъпването на смъртта на

наследодателя на ищците – 26.11.2018 г.

По разноските. Ищците са освободени от заплащане на такси и разноски по делото. В това производство са представлявани, на основание чл. 38, ал. 1 ЗАдв. – бесплатно, първоначално от адв. Б., а впоследствие – от адв.Х. и Б.. Ето защо и на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв., вр. чл. 7, ал. 2(Изм. - ДВ, бр. 28 от 2014 г., отм. относно изменението с бр. 28 от 2014 г. с Решение № 13062 от 03.10.2019 г. и Решение № 5419 от 08.05.2020 на ВАС - ДВ, бр. 45 от 2020 г., в сила от 15.05.2020 г., изм. - ДВ, бр. 68 от 2020 г., изм. - ДВ, бр. 88 от 2022 г.), т. 3 от Наредба № 1 за минималните размери на адвокатските възнаграждения, следва да се присъди в тяхна полза, общо, сумата от 2200 лв. /1300 лв. + 9 % за горницата над 10 000 лв./

Ето защо и доколкото така определеният размер на разноските по посочената норма съгласно чл. 78, ал. 1 ГПК се дължи само за един адвокат, то посоченият размер следва да се раздели пооравно измежду адв. Б., като му се присъдят 1100 лв. и на адв. Х. и Б. – общо другите 1100 лв. доколкото те представляваха ищците съвместно.

По отношение на останалите разноски. На основание чл. 78, ал. 6 ГПК ответникът следва да бъде осъден да заплати разноските на АССГ, съобразно уважената част от исковете. Това са 20 лв. държавна такса и 500 лв. за СПЕ, 900 лв. – за тройната СМЕ или общо 1420 лв. като се вземе предвид цената на предявените искове - 300 000 лв., както и сумата на уважената част, следва да се определят общо такси и разноски от 94,67 лв.

Въз основа на тези мотиви съдът

РЕШИ:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на Т. Д. В., ЕГН [ЕГН] обезщетение за неимуществени вреди в размер на 10 000 лева, ведно със законната лихва от 26.11.2018 г. до окончателното плащане на главницата като **ОТХВЪРЛЯ** иска за присъждане на неимуществени вреди за разликата до пълния предявен размер от 150 000 лв.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на : Т. Д. В., ЕГН [ЕГН] обезщетение за неимуществени вреди в размер на 5 000 лева, ведно със законната лихва от 26.11.2018 г. до окончателното плащане на главницата и на

И. Д. А., ЕГН [ЕГН] сумата от 5000 лв. обезщетение за неимуществени вреди ведно със законната лихва от 26.11.2018 г. до окончателното плащане на главницата в качеството им на законни наследници на Р. К. А., ЕГН [ЕГН] като **ОТХВЪРЛЯ** иска за присъждане на неимуществени вреди за разликата до пълния предявен размер от 150 000 лв.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на адв. С. В. Б. сумата от 1100 лв. адвокатско възнаграждение.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати на адв. Т.

Д. В. и на адв. П. С. Б. сумата от по 550 лв. адвокатско възнаграждение на всеки един от тях.

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията” да заплати по сметка на АССГ сумата от 94,67 лв. такси и разноси.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред Върховния административен съд на Република България в 14-дневен срок от уведомлението за изготвянето му.

СЪДИЯ: